

Nr 359.

Av herr von Heland m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande försvarets organisation.

I propositionen nr 206 har Kungl. Maj:t framlagt förslag rörande försvarets organisation.

Vi ansluta oss helt till den i propositionen framförda uppfattningen att det skärpta utrikespolitiska läget kräver en sådan förstärkning av försvaret att vårt land med tillförsikt kan möta de påfrestningar en eventuell allmän militär konflikt skulle medföra. Vi konstatera vidare med tillfredsställelse, att positiva förslag framlagts för lösning av den synnerligen betydelsefulla frågan om luftförsvarets förstärkning samt att frågorna om arméns organisation och värnpliktstidens längd liksom också frågan om flyttning av Stockholms örlogsstation föreslås bli föremål för förnyad utredning och prövning. Vid det förestående utredningsarbetet synes det oss emellertid nödvändigt att beakta, att förslag till förstärkningsåtgärder i möjligaste mån bringas i överensstämmelse med vad som framdeles kan anses behöva vidtagas för att åvägabringa en tidsenlig fredsorganisation för rimliga kostnader.

Vad armén beträffar kunna vi — i överensstämmelse med vad som anförts i bondeförbundsreservationen till 1945 års försvarskommittés betänkande och av chefen för krigsmaterielverket — icke ansluta oss till den av överbefälhavaren framförda synpunkten, att personell upprustning med nödvändighet skulle draga längre tid än materiell. Vi anse sålunda att vid utformandet av den framtida fredsorganisationen för armén materielanskaffning och upprätthållandet av de fasta personalkadrernas numerär böra anses betydelsefullare än att föreskriva en relativt lång värnpliktsutbildning. Vi dela den uppfattning försvarsministern och överbefälhavaren givit uttryck åt »att materielanskaffningen icke utan våda för försvarets effektivitet kan på sätt, som skett, inskränkas under en följd av år». Vi anse sålunda, att ett stärkande av den militära försvarsberedskapen främst är en fråga om materielanskaffning. I stället för en lång utbildning med moderna vapen måste en relativt kortare utbildning med moderna vapen skänka de värnpliktiga ett större förtroende för försvaret. Förutsättningen härför är givetvis, att värnpliktstiden effektivt utnyttjas.

Vi anse, att materielläget inom armén icke är tillfredsställande, särskilt

med hänsyn till tillgången på modern materiel. Såväl ur försvarssynpunkt som med hänsyn till de värnpliktigas förtroende för försvarsmakten och för sina egna möjligheter att kunna bekämpa modernt utrustade motståndare inger detta vissa betänkligheter. Med hänsyn till det besvärliga finansiella läge som nu råder och till den nödvändiga produktionen för civila ändamål måste det kravet framföras med skärpa, att de till försvarets förfogande ställda produktions- och penningmedlen användas så, att försvarsmakten erhåller största möjliga effektivitet. För anvisade medel bör således uppnås största möjliga effekt med minsta möjliga försämring av försörjningsläget.

Dessa synpunkter synas oss böra beaktas vid en kommande utredning angående elit- och lokalförsvaret. Inom en given kostnadsram bör enligt vår mening tillses, att fältförbanden icke göras större och talrikare än att beväpning och övrig materiel blir av minst samma kvalitet och antal som inom vilken annan nation som helst samt att varje svensk man, som kan utbildas med eldhandvapen för lokal- och partisanförsvaret, erhåller denna utbildning och dylika vapen, varvid fältförbandens vapen och materiel, ständigt förnyade för att hålla fältförbanden vid högsta modernitet, böra efter hand överföras till lokalförsvarfsförbanden och därifrån till hemvärdet. Vår militärorganisation måste bedömas även med hänsyn till vår militärgeografi. Den av 1945 års försvarskommitté föreslagna krigsorganisationen räcker icke till för att lösa alla de uppgifter som påläggas försvaret i vårt vidsträckta land. Samtidigt har konstaterats, att rörelsefriheten är begränsad med hänsyn till fientligt flygs verkningsförmåga. Med hänsyn härtill borde det vara önskvärt att erhålla ett spritt och starkt folkförsvaret. Detta lokala folkförsvaret torde sedermera under en beredskap eller under ett krig kunna modernare beväpnas och utbildas till elitförband. Med hänsyn till flygvapnets och robotvapnets utveckling borde vidare en decentralisering av försvarsorganisationen och dess förråd vara tillräddig.

Beträffande flottan har i propositionen anförts, att utredning angående möjligheterna att centralisera varv och örlogsstationer icke synes påkallad. En sådan centralisering skulle medföra uppenbara nackdelar ur beredskaps- och mobiliseringssynpunkt och stå i strid mot krigserfarenheterna. Med full förståelse för dessa synpunkter vilja vi dock framhålla, att det torde vara önskvärt att undersöka om icke flottans basorganisation i land kan skäras ned. Vi finna det sålunda angeläget, att den föreslagna utredningen angående flyttning av Stockholms örlogsstation utvidgas till en allmän översyn av flottans landorganisation i avsikt att nedbringa årskostnaderna i fred. Innan en utredning av detta slag igångsättes är det önskvärt, att riksdagen definitivt fattar ställning till frågan, huruvida vi för framtiden skola ha en lätt flotta, och i så fall av vilken storleksordning, eller om de större fartygen — kryssarna — skola ersättas. Detta torde

nämligen vara av betydelse för landorganisationens utformning. Ur denna synpunkt borde även frågan om de större fartygens livslängd omprövas.

Beträffande kustartilleriet synes det oss vara angeläget framhålla, att den tekniska utvecklingen på robotvapnets område kan tänkas avsevärt påverka såväl organisationen som utbildningen. Detta kan i sin tur återverka på frågan om kustartilleriets ställning, som i propositionen förut-sättes bli föremål för fortsatt utredning.

Beträffande flygvapnet synes det vara angeläget att utreda, huruvida icke den av chefen för flygvapnet föreslagna andra nattjaktflottiljen skulle kunna organiseras på billigare sätt än genom nyuppsättning. En framkomlig väg synes vara att en av attackflottiljerna i västra Sverige ombildas till nattjaktflottilj i likhet med F 1, samtidigt som återstående tre attackflottiljer utökas med 50 procent i likhet med vad som föreslagits i fråga om dagjaktflottiljerna. Behovet av nattjakt i västra Sverige synes väl motivera en utredning i anförd riktning.

Flygteknikens utveckling synes ha medfört ett behov för stormakterna av framskjutna baser för flygvapnet. Vi anse, att detta kommer att öka Gotlands strategiska betydelse och att på grund härav ändrade krav kunna komma att uppställas på de gotländska försvarsanstalternas omfattning och art, bl. a. beträffande kustartilleri och jaktflyg. En utredning av dessa frågor synes därför påkallad.

Vid en framtida omprövning av försvarsorganisationen kan man icke heller enligt vår mening bortse från frågan om en ändring av avvägningen mellan organisations- och materielkostnader över huvud taget. De rena organisationskostnaderna synas oss i förhållande till effektiviteten vara för höga. Vi avse i detta sammanhang kostnader av rent administrativ art liksom även kostnader för mindre god användning av anställd personal. Enligt vår mening skulle dessa kostnader kunna icke obetydligt nedbringas om beslutanderätten i olika frågor delegerades till lägre instanser. Härigenom skulle också effektiviteten i arbetet höjas genom att kvalificerad personal befriades från en del expeditionella göromål till gagn för annan verksamhet. Det bör sålunda undersökas i vad mån ärendenas handläggning kan decentraliseras i ökad omfattning, såväl i vad rör Kungl. Maj:ts kansli gent emot högkvarterets olika myndigheter som beträffande de senare i förhållande till militärbefälhavare, regementschefer och motsvarande chefer. Vidare skulle enligt vår mening organisationskostnaderna kunna nedbringas genom rationaliseringar av olika slag.

Mycket omfattande och betydelsefulla utredningar angående försvaret stå nu på dagordningen. De olika kostnads-, avvägnings- och organisationsfrågor som skola utredas stå uppenbart i nära sammanhang med varandra. Om Kungl. Maj:t avser att låta utreda varje fråga för sig är det fördensskull önskvärt, att dessa olika detaljutredningar samlas på en hand för översyn

och bearbetning, så att det slutliga utredningsresultatet kommer att präglas av enhetlighet ur hela det samlade försvarsväsendets synpunkt. Det torde vara önskvärt, att detta senare skede av utredningsarbetet företages av en parlamentarisk kommitté.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utreda de frågor som härövan berörts samt — för den händelse Kungl. Maj:t avser att låta dessa frågor bli föremål för detaljutredningar — att resultaten av dessa utredningar måtte bli föremål för granskning och översyn av en parlamentarisk utredning.

Stockholm den 5 maj 1948.

Erik von Heland.

S. G. W. Wahlund.

Gust. E. Andersson.

Arthur Heiding.

John Gustavson.

Otto Niklasson.

Bernhard Näsgård.

Ivar Nilzon.

Axel Löfvander.

Lars E. Andersson.

Karl Persson.

W. Ljungdahl.

Jones Erik Andersson.

Gustav Hallagård.

Gust. Elofsson.

Ivar Persson.